

Competentiekaart Inclusieve loopbaanbegeleiding

De rol van loopbaanbegeleiders binnen de onderwijsinstelling is van groot belang bij het ondersteunen van hbo- en wo-studenten bij hun ontwikkeling en loopbaankeuzes. Deze rol wordt nog belangrijker wanneer het gaat om studenten die extra ondersteuning nodig hebben tijdens hun studie of bij de overgang naar de arbeidsmarkt.

In deze handreiking gebruiken we de term 'studenten' als verzamelbegrip voor studenten met een functiebeperking en/of ondersteuningsbehoefte.

Deze studenten hebben vaak te maken met diverse uitdagingen tijdens hun studie en bij het betreden van de arbeidsmarkt. Zo vallen zij in het hbo/wo vaker uit dan studenten zonder ondersteuningsbehoefte (DUO Trendrapport HO 2025). Ook blijkt dat binnen het hbo 23% van deze groep een jaar na afstuderen nog geen baan heeft, tegenover 13% van studenten zonder ondersteuningsbehoefte (HBO Monitor 2024).

Effectieve loopbaanbegeleiding vraagt daarom om gerichte kennis en specifieke vaardigheden. In deze competentiekaart beschrijven we de kennis en vaardigheden die loopbaanbegeleiders nodig hebben om een veilige en ondersteunende omgeving te creëren, waarin studenten zich gehoord en begrepen voelen. Deze competentiekaart is ontwikkeld op basis van literatuuronderzoek en interviews met loopbaanbegeleiders van hogescholen en universiteiten.

De competentiekaart is relevant voor alle onderwijsprofessionals die betrokken zijn bij inclusieve stages en/of de overgang van studie naar werk, zoals loopbaanbegeleiders, studentendecanen en studiebegeleiders. We behandelen competenties en aandachtspunten binnen vijf thema's:

- 1. Effectieve communicatie**
- 2. Flexibiliteit**
- 3. Deskundigheid en kennis**
- 4. Positieve benadering**
- 5. Samenwerking, organisatie en structuur**

Elk thema bevat voorbeeldreflectievragen die helpen om inzicht te krijgen in de eigen vaardigheden en kennis en deze verder te ontwikkelen.

1. Effectieve communicatie

Inclusieve loopbaanbegeleiding begint met heldere en respectvolle communicatie met de student, met een open en niet-oordelende houding.

- Bied verschillende vormen van communicatie aan, zoals fysieke gesprekken, online (video), telefoon, e-mail. Sta online automatische ondertiteling toe.
- Zorg dat de student zich gezien en gehoord voelt en benadruk dat alle informatie vertrouwelijk wordt behandeld.
- Let op spreektempo en mogelijk afleidingen tijdens het gesprek.
- Sluit aan bij het (taal)niveau van de student en vermijd onnodig vakjargon.
- Houd rekening met het energieniveau en (grenzen aan) prikkelverwerking van studenten. Overlaad hen niet met te veel informatie wanneer ze moeite hebben deze te verwerken.
- Luister actief, stel verdiepende vragen en toon oprechte interesse om goed te begrijpen wat de student nodig heeft. Houd een open, niet-oordelende houding aan.
- Controleer regelmatig of informatie goed wordt begrepen en vat gesprekken samen voor extra helderheid.
- Bied naslagmateriaal aan in verschillende vormen, zoals handleidingen, filmpjes of foto's. Deel dit materiaal vooraf, zodat de student zich kan voorbereiden, en achteraf om rustig terug te kijken.
- Wees als professional bereid je kwetsbaar op te stellen, waardoor sneller een vertrouwensband ontstaat. Probeer eerlijk te zijn over je eigen kennis en mogelijkheden; een student is ook geholpen door iets na te vragen bij collega's.
- Geef na afloop van een gesprek een korte schriftelijke samenvatting, waar mogelijk met concrete actiepunten.

Reflectievragen

1. Hoe zorg ik ervoor dat studenten zich gehoord en begrepen voelen tijdens gesprekken?
2. Op welke manier bied ik studenten informatie aan (bijv. schriftelijk, visueel, mondeling)?
3. Hoe kan ik mijn eigen kwetsbaarheid inzetten om vertrouwen op te bouwen, zonder mijn professionele rol te ondermijnen?
4. Op welke momenten merk ik dat mijn nieuwsgierigheid of open houding het verschil maakt in een gesprek met een student?

2. Flexibiliteit

Inclusieve loopbaanbegeleiding vraagt om geduld, doorzettingsvermogen en flexibiliteit in denken en handelen.

- Neem de tijd om de student te leren kennen. Het kan tijd kosten om de voorkeuren en keuzes van een student te begrijpen, hen te helpen hun talenten te ontdekken en te leren reflecteren op eerdere ervaringen, bijvoorbeeld tijdens stages. Wees je ervan bewust dat een student naast een ondersteuningsbehoefte ook ambities, interesses en ontwikkelwensen heeft richting de toekomstige loopbaan.
- Wees creatief en flexibel in oplossingen. Geef de kernvraag altijd vorm als: 'HOE kan deze student de vereiste doelen bereiken of aantonen, en wat heeft hij of zij daarvoor nodig?' Houd in gedachten dat succesvol studeren draait om het behalen van leerdoelen. De manier waarop kan per student verschillen. Zie bestaande regels of eisen, zoals toetsvormen of minimale stage-uren, niet direct als belemmering, maar onderzoek samen wat wél mogelijk is.
- Wees je bewust van mogelijke obstakels op de weg naar voorzieningen. Studenten weten niet altijd wat er mogelijk is of waar ze terecht kunnen. Blijf in gesprek over wat mogelijk is, wat niet, en welke alternatieve routes er zijn voor passende begeleiding.
- Stem diverse vormen van materiaal en gespreksvormen af op de student. Wees je hierbij bewust van verschillende manieren van informatieverwerking, denken en leren. Maak hierbij eventueel gebruik van principes uit het Universal Design for Learning-gedachtegoed.

Reflectievragen

1. Hoe kan ik creatief meedenken over verschillende routes naar leerdoelen?
2. Hoe ga ik om met regels of procedures die belemmerend kunnen werken, zonder de kwaliteit van het onderwijs te ondermijnen?
3. Wat doe ik om studenten te helpen bij het vinden van passende ondersteuning en voorzieningen?
4. Hoe pas ik verschillende vormen van materiaal en gespreksvormen toe om aan uiteenlopende ondersteuningsbehoeften te voldoen?
5. Hoe evalueer ik het beste met de student of de begeleiding (nog) passend is?

3. Deskundigheid en kennis

Inclusieve loopbaanbegeleiding vraagt om basiskennis over ondersteuningsbehoeften, maar ook om het vermogen om kennis te vinden en te benutten.

- Zorg voor basiskennis over veelvoorkomende ondersteuningsbehoeften, bijvoorbeeld ADHD, autisme, chronische ziekten of hoogbegaafdheid.
- Zorg dat je inzicht hebt in veelvoorkomende belemmeringen en de impact daarvan op het studiesucces.
- Weet waar je aanvullende kennis kunt vinden, bijvoorbeeld bij collega's, of afdelingen (zoals studentendecanen, Career Services of studiekeuze-centrum) of externe bronnen zoals de [ECIO-kennisbank](#).
- Reflecteer regelmatig op je eigen praktijk en zoek naar manieren om je begeleiding te verbeteren. Vraag bijvoorbeeld studenten of stagebegeleiders om feedback. Deel je kennis met collega's! Wederzijdse kennisdeling verbetert de samenwerking en daarmee de kwaliteit van begeleiding. Plan bijvoorbeeld structurele intervisie momenten of andere momenten waarop kennis en goede voorbeelden worden gedeeld.
- Blijf op de hoogte van de beschikbare (digitale) hulpmiddelen en technologieën die de student kunnen ondersteunen en de belemmering kunnen verminderen.
- Wees je er bewust van dat een ondersteuningsbehoefte zich bij elke student anders kan uiten. Vermijd het denken in diagnoses.
- Zoek naar en bespreek mogelijkheden op je onderwijsinstelling om uren vrij te maken voor deskundigheidsbevordering.

Reflectievragen

1. Op welke manieren laat ik studenten tot inzicht komen en zelf aangeven wat ze nodig hebben en wat voor hen werkt, zodat mijn begeleiding niet alleen op kennis maar ook op behoefte gebaseerd is?
2. Hoe ga ik om met onzekerheid wanneer ik iets nog niet weet over een ondersteuningsbehoefte, ook tijdens gesprekken met studenten?
3. In hoeverre beschik ik over basiskennis van veelvoorkomende ondersteuningsbehoeften, en waar weet ik nog te weinig vanaf?
4. Hoe raadpleeg ik collega's wanneer ik een ondersteuningsbehoefte tegenkom die ik minder goed ken?

4. Positieve benadering

Een inclusieve benadering vraagt om denken in mogelijkheden: wat kan er wel?

- Erken ondersteuningsbehoeften, maar richt je begeleiding vooral op de mogelijkheden en krachten van de student.
- Bij loopbaanbegeleiding van studenten heb je te maken met specifieke ondersteuningsbehoeften. Benoem en erken deze, maar richt de begeleiding specifiek op de mogelijkheden en krachten van de student.
- Bouw aan zelfvertrouwen van studenten. Zicht krijgen op de eigen, unieke talenten en het bouwen aan een positief zelfbeeld zijn belangrijke onderdelen van de loopbaanbegeleiding van deze jongeren. Zorg voor een veilige omgeving en geef complimenten. Niet alleen door de studie-loopbaanbegeleider, maar door het hele onderwijsteam.
- Zorg ervoor dat de student ook de kleinere stappen die gezet worden, ziet. Dit geeft zelfvertrouwen en een gevoel van vooruitgang.
- Gebruik ervaringsverhalen van andere studenten als bron van inspiratie en voor vertrouwen. Haal deze op en zorg dat deze vindbaar zijn voor studenten.
- Erken dat sommige situaties voor studenten moeilijk kunnen zijn en dat sommige dingen wellicht niet mogelijk zijn. Houd dit positief, met focus op dingen die wel kunnen en mogelijk zijn.

Reflectievragen

1. Hoe houd ik balans tussen aandacht voor behoeften en wat een student te bieden heeft qua specifieke kwaliteiten, wensen en ambities?
2. Wat doe ik om een veilige omgeving te creëren waarin studenten open en eerlijk durven zijn?
3. Hoe bewust ben ik van mijn eigen toon, houding en verwachtingen?
En in hoeverre dragen die bij aan een klimaat waarin studenten zich durven ontwikkelen en fouten mogen maken?

5. Samenwerking, organisatie en structuur

Inclusieve loopbaanbegeleiding vraagt om samenwerking, binnen en buiten de organisatie. Alleen ga je sneller, samen kom je verder.

- Bied in je eigen begeleiding een duidelijke structuur aan: dat helpt in voorspelbaarheid en stabiliteit. Je geeft hiermee zelf een goed voorbeeld.
- Ken het veld van relevante betrokken personen en organisaties. Intern (zoals mentor, zorgmedewerkers, examencommissie, afdeling Career Services, loopbaancoaches) en extern (zoals ambulant begeleider, externe coaches). Weet wie je voor welke vragen kunt benaderen en naar wie je studenten kunt doorverwijzen indien nodig. Ga na welke personen of afdelingen over relevante informatie beschikken die kan helpen in het begeleiden of juist doorverwijzen van studenten.
- Zorg voor een geïntegreerde benadering van je ondersteuning, waarbij alle betrokkenen op de hoogte zijn en samenwerken in het belang van de student en waarbij een centraal aanspreekpunt is aangewezen. Regelmatig overleg en kennis van elkaars ervaringen kunnen helpen studenten de optimale ondersteuning te bieden.
- Zorg voor terugkoppeling en evaluatie. Ga na of doelen ook zijn behaald. Soms stagneert een student ergens. Door in contact te blijven en ook deze stagnatie bespreekbaar te maken spoor je belemmeringen sneller op en blijft de student behouden voor het begeleidingstraject.
- Zorg voor samenwerking met inclusieve stagebedrijven waar goede ervaringen zijn opgedaan. Zo kun je studenten met een ondersteuningsbehoefte makkelijker ondersteunen bij het vinden van passende stages.

Reflectievragen

1. Hoe bewust ben ik van mijn eigen rol binnen het netwerk rondom een student, en in hoeverre maak ik die rol voor de student en betrokken professionals helder en transparant?
2. Hoe zorg ik dat mijn begeleiding niet alleen gestructureerd is voor mij, maar ook begrijpelijk voor de student en hoe check ik dat actief?

Op zoek naar meer inspiratie?

Kijk dan eens op de website van het Expertisepunt LOB, bijvoorbeeld voor [werkwijzen](#) en [tools](#)!

“Wie inclusief begeleidt,
combineert duidelijke
communicatie, flexibiliteit en
samenwerking om elke
student vooruit te helpen.

Bronnen

- [Handreiking Loopbaankansen vergroten voor studenten met een functiebeperking](#) Loopbaangroep Juli 2022 project met ZONMW
- [Handreiking Loopbaanbegeleider voor studenten met ASS: HVA Amsterdam](#)
- Bron: Interviews met Harriet Rempe (HU) en Marc Hilbrands (Windesheim)
- [Euroguidance Kwetsbare doelgroepen](#)

Aan de slag!

Meer weten? Neem contact op met ECIO.
We helpen je graag verder!

ECIO
Leren zonder
belemmering

ecio.nl

onbelemmerdstuderen.nl

kennisbankstudentenwelzijn.nl